

NATO, BALKANLAR VE TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Haluk Karadağ
Başkent Üniversitesi
hkaradag@baskent.edu.tr

ÖZET

Balkan coğrafyası, 19 yüzyıldaki karmaşası ile Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarının ardından 20. yüzyılın sonunda tekrar savaş ortamı ile karşılaşmış ve on binlerce kişinin hayatını kaybederek toplumsal travmaların yaşandığı bir bölge olmuştur. Temel nedenler arasında etnik ve dini ayrımcılığın körüklediği milliyetçilik olgusu ile bu olgunun bağımsızlık ilan eden devletler arasında topraklarını genişletme duygularını tetikleme gelmektedir. Bununla birlikte uluslararası toplumun özellikle Bosna Hersek Cumhuriyeti'nde yaşanan duruma karşılık vermekte gecikmesi yaşanan dramın boyutlarını artırmıştır. Buradan alınan dersle daha sonra Kosova'ya yapılan müdahalede fazla gecikme yaşanmamış ve Kuzey Atlantik İttifakı Örgütü'nün (NATO) operasyonları daha çabuk netice vermiştir. Bu yazı temel olarak Yugoslavya'nın çözülmesinin ardından Balkanlarda özellikle Müslüman toplumların karşılaştığı zorlukları ve Türkiye'nin NATO şemsiyesi altında Balkanlar'da yaşanan duruma müdahil olma gerekçelerini ele alıyor.

ATIF İÇİN: Karadağ, Haluk, "NATO, Balkanlar ve Türkiye", *Güvenlik Yazıları Serisi*, No.49, Kasım 2019.
https://trguvenlikportali.com/wp-content/uploads/2019/12/NATOBalkanlarTurkiye_HalukKaradag_v.1.pdf
DOI: 10.13140/RG.2.2.27137.40804

Savaşların,
temel nedenleri
arasında etnik ve
dini ayrımcılığın
körüklemediği
milliyetçilik
olgusu ile bu
olgunun
bağımsızlık ilan
eden devletler
arasında
topraklarını
genişletme
duygularını
tetiklemesi
gelmektedir.

Dünya üzerinde aynı anda çok sayıda bağımsız devletin birkaç yıl içinde ortaya çıkışı en son Sovyetler Birliği'nin 1990'lı yılların başında dağılmasının ardından gerçekleşmiştir. Bu vesileyle Soğuk Savaş'ın sona erdiği Avrupa'dan Orta Asya'ya kadar birçok bölgeyi doğrudan etkilemiş olmakla birlikte, söz konusu dönüşümden en fazla etkilenen bölgelerden biri Balkanlar olmuştur. Yaklaşık beş yüzyıldan fazla Osmanlı İmparatorluğu idaresi altında yaşayan Balkan halklarının büyük kısmı, Fransız İhtilali'nin yaktığı milliyetçilik meşalesi neticesinde 19. yüzyıl boyunca ulus devletler olarak örgütlenmişlerdir. Osmanlı İmparatorluğu'nun sona ermesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile birlikte Balkanlarda yaşayan Müslüman topluluklar özellikle Yugoslavya, Bulgaristan ve Mübadele Anlaşması kapsamında Batı Trakya'da bırakılan Türkler nedeniyle Yunanistan'da yüzlerce yıldır buldukları bölgelerde yaşamlarını sürdürmeye devam etmişlerdir.

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Yugoslavya Krallığı olarak ortaya çıkan devlet, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti adını almıştı. Savaş sırasında özellikle Almanlara karşı oluşturulan Partizan Hareketinin lideri Josip Broz Tito, savaşın ardından Sovyet nüfuz alanında kalmakla birlikte, tam olarak Sovyet uydusu olmayan bir devletin ortaya çıkmasını sağlamıştır. 1963'de adını Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti olarak değiştirecek devlet, aslında altı 'sosyalist cumhuriyet' (Sırbistan, Bosna-Hersek, Hırvatistan, Slovenya, Makedonya ve Karadağ) ile iki özerk bölgeden (Kosova ile Voyvodina) oluşuyordu ve Tito liderliğinde bir arada hassas bir dengede yaşamaya ikna edilen halkların aralarında çatışmalara fırsat verilmemişti. Fakat Tito'nun 1980'de ölümü Yugoslavya'daki denge politikalarını sona erdirmiş, federatif yapıda Sırbistan'ın ağırlığı giderek artmıştı.

Soğuk Savaş'ın sona erdiği ise uluslararası sistemde büyük bir çalkantıya neden olurken yaşanan dönüşümden en yoğun etkilenen bölge Tito'nun kişiliğinde bütünleşen Yugoslavya olmuştur. 1989'da Karadağ'ı kendisine bağlayan ve Kosova ile Voyvodina'nın özerkliğini kaldıran Sırbistan, bir de rotasyon usulü ile 1991'de devlet başkanlığı görevini devralacak Hırvat Stipe Mesiç'i engellemeye kalkınca 'Yugoslavya mozaigi' parçalanmıştır. Böylece 1991'de başlayan kopmalar Slovenya, Hırvatistan, Makedonya'nın ardından 1 Mart 1992'de Bosna-Hersek'in bağımsızlık ilanı ile devam etmiştir. Fakat, Bosna Hersek'in bağımsızlık ilanına karşı çıkan Sırp askeri ve milis güçlerinin saldırısı meseleyi farklı bir boyuta taşımış, başta Birleşmiş Milletler (BM) ve NATO olmak üzere uluslararası kamuoyu tarafından kınanan Sırpların

Hollanda barışı
koruma birliğinin
BM tarafından
'güvenli bölge'
ilan edilen
Srebrenitsa'da
Sırp
tarafından
1995'de
gerçekleştirilen
katliamı
engelleyememesi
bu başarısızlığın
sembolü haline
gelmiştir.

uyarıları ciddiye almayarak uyguladıkları şiddeti bilinçli şekilde artırmaları sorunu uluslararasılaştırmıştır.

Uluslararası Toplum ve Balkanlar

Eski Yugoslavya topraklarında yaşanan olaylar, 7-8 Kasım 1991 tarihlerinde Roma'da toplanan ve Soğuk Savaş sonrasında NATO'nun dönüşümü ve üstlenebileceği rollerin tespit edildiği zirvede değerlendirilerek, ittifakın alan dışı harekât (*out-of area operation*) konsepti gündeme alınmıştır. Toplantı sonunda BM tarafından NATO'ya tevdi edilecek barışı koruma misyonlarının da kriz yönetimi operasyonları kapsamında icra edilebileceği açıklanmıştır (Wörner, 1991: 3-8). Bununla birlikte NATO başlangıçta Bosna'daki krize doğrudan müdahil olmak istememiş, çözümü BM Güvenlik Konseyi'ne bırakmıştır. Bölgede başlayan çatışmalar üzerine Güvenlik Konseyi (BMGK), Şubat 1992'de Birleşmiş Milletler Koruma Kuvveti (UNPROFOR) kurmaya karar vermiştir (BM, UNPROFOR). Fakat, BM barışı koruma kuvvetlerinin Sırp güçleri karşısındaki yetersizliği ve etkisizliği çatışmaların önlenmesini sağlayamamıştır. Özellikle Hollanda'ya ait barışı koruma birliğinin BM tarafından 'güvenli bölge' ilan edilen Srebrenitsa'da Sırp tarafından 1995'de gerçekleştirilen katliamı engelleyememesi bu başarısızlığın sembolü haline gelmiştir. Bu süreçte Sırp milis ve askerlerin BM barışı koruma askerlerinden bazılarını kaçırmaları ve hatta bir kısmını hava bombardımanlarını engellemek amacıyla canlı kalkan olarak ağaçlara kelepçelemesi gibi durumların ortaya çıkması da BM'nin yetersizliğini ortaya koyan örnekler olmuştur.

BMGK'nin 1992'de yayımladığı 787 sayılı karar ile deniz ablukasına ve 816 sayılı karar ile de uçuşa yasak bölge uygulamasına aktif olarak katılan NATO kuvvetleri, Bosna'da ilk defa Sırp güçleri ile sıcak teması girmiş ve 28 Şubat 1994'de dört Sırp jetini vurarak düşürmüştür (Beale, 1997: 2). Başlangıçta direnen Sırp kuvvetleri bir yıl sonra devam eden NATO hava bombardımanları neticesinde ateşkesi kabul ederek Dayton Barış Antlaşması'nı imzalamak durumunda kalmıştır. Bölgedeki durumun hassasiyetinden dolayı BMGK'nin 1031 (1995) sayılı kararına istinaden NATO 60,000 kişilik çokuluslu bir kuvveti Bosna Hersek'te konuşlandırmaya karar vermiş, önce 'uygulama gücü' (IFOR) ardından 'istikrar gücü' (SFOR) adı altında kuvvet teşkil ederek durumu kontrol altına almıştır (UNSC, Resolution 1031). Durumun zamanla düzelmeye başlamasıyla birlikte harekât inisiyatifi Avrupa Birliği'ne geçmiş, bu çerçevede teşkil edilen Avrupa Birliği Gücü (EUFOR) komutasında 18'i AB üyesi, 5'i AB üyesi olmayan devlet tarafından verilen destekle başlatılan ALTHEA barışı destekleme harekâtı halen sürmektedir (KKK: [web]).

**BMGK'nin 1031
sayılı kararına
istinaden NATO
60,000 kişilik
çokuluslu bir
kuvveti Bosna
Hersek'te
konuşlandırmaya
karar vermiş,
kuvvet teşkil
ederek durumu
kontrol altına
almıştır.**

Tito Yugoslavya'sının bıraktığı miras üzerinde ortaya çıkan en son çatışmalar yirminci yüzyılın sonunda Kosova'da gerçekleşmiştir. Eski Yugoslavya'nın mirasçısı iddiasındaki Sırbistan'ın özerk bölge statüsünde olan ve etnik olarak Arnavutların çoğunluğu oluşturduğu Kosova'yı topraklarına dahil etme düşüncesi yeni bir krizin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Yükselen Sırp milliyetçiliği karşısına bu sefer çoğunluğunu Arnavutların oluşturduğu Kosova Kurtuluş Ordusu (UÇK) çıkmış, fakat düzenli Sırp Ordusu karşısında söz konusu milis gücü yetersiz kalmıştır. Direnen bölgelerde sivillerin de öldürülmesi üzerine BM bu defa sessiz kalmamış ve 24 Mart 1999'da bazı kaynaklara göre 77, bazılarına göre ise 78 gün süren bir hava/kara harekatiyle Sırp'ların geri adım atması sağlanmıştır. BMGK'nın 1244 sayılı kararına atfen icra edilen hareket sürecinde NATO'nun aktif rol alarak Sırp kuvvetlerine ciddi kayıplar verdirilmesi ve ardından Kosova Gücü (KFOR) adı altında çokuluslu bir askeri kuvvetin Kosova'ya konuşlandırılması ile Sırp'ların barışa giden süreci kabul etmeleri sağlanmıştır. Ardından BM, Kosova Misyonu (UNMIK) vasıtasıyla hükümeti teşkil ederek ülkenin uluslararası toplum tarafından yönetim sürecini ele almış, 2008'teki bağımsızlık ilanından sonra da Belgrad ve Priştina arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi için çaba sarf etmeye devam etmiştir.

Türkiye ve Balkanlar

Türkiye Osmanlı İmparatorluğu'nun kültürel mirası olarak gördüğü Balkanlardaki Müslüman topluluklara ılımlı yaklaşan ve burada yaşayan Türkler, Boşnaklar, Arnavutlar ve Makedonları destekleyici politikalar takip etmiştir. Türkiye'nin bu yaklaşımının altında yatan temel sebep söz konusu toplulukların Osmanlı bakiyesi olarak görülmesi ve bahse konu coğrafyadan haksız çıkarılışa duyulan inancın oluşturduğu toplumsal travmalardır. Ayrıca Türkiye'ye göç etmiş diasporanın da bu yaklaşımda etkisi olduğu ifade edilmelidir. Bu nedenlerden dolayı 1990'dan itibaren Balkanlarda patlak veren iç çatışmaların Türkiye'de yansımaları olmuş, konunun hem devlet seviyesinde hem toplum seviyesinde yakından takip edilmesine yol açmıştır.

Çatışmaların başlamasıyla birlikte, ilk andan itibaren uluslararası örgütler nezdinde konuyu gündeme getirmeye başlayan Türkiye, yaşanan süreç boyunca durumun takipçisi olduğunu göstermiştir. Bu dönemde üyesi olduğu BM, NATO, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) ve İslam Konferansı Örgütü (İKÖ) gibi uluslararası örgütleri olağanüstü toplantılara çağırılmış ve uluslararası kamuoyunu harekete geçirmek için yoğun çaba sarf etmiştir. Türkiye'nin yapmış olduğu katkıların da etkisiyle ABD ve Avrupa devletleri konuyu söylem düzeyinde ele almaktan eylem düzeyine geçirmiş ve kuvvet kullanımı konsepti gündeme gelmiştir. BM barışı koruma kuvvetinin

Çatışmaların başlamasıyla birlikte, ilk andan itibaren uluslararası örgütler nezdinde konuyu gündeme getirmeye başlayan Türkiye, yaşanan süreç boyunca durumun takipçisi olduğunu göstermiştir.

teşkil edilerek bölgede göreve başlaması ile özellikle Sırp saldırılarının hedefinde bulunan topluluklar koruma altına alınmaya çalışılmış, fakat hafif silahlarla donatılmış BM kuvvetlerinin hava kuvvetleri, topçu ve ağır silahlarla saldırıda bulunan Sırp kuvvetleri karşısında çaresiz kalmasının önüne geçilememiştir.

Ortaya çıkan krizin başından itibaren bölgede aktif rol almak isteyen Türkiye'nin kuvvet gönderme teklifleri kabul görmemiş, ancak 4 Ağustos 1993'den itibaren çok uluslu görev kuvveti UNPROFOR bünyesine askeri unsur göndermesi mümkün olabilmıştır. Mekanize alay seviyesinde bir askeri birliği bölgeye gönderen Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK), Dayton Barış Antlaşmasının imzalanmasını müteakip NATO komutası altında önce IFOR, ardından SFOR olarak teşkil edilen çok uluslu güce verdiği katkıyı tugay seviyesine çıkarmıştır (TSK: [web]). Böylece bölgedeki duruma gösterdiği hassasiyeti ve burada yaşayan kendisine yakın hissettiği topluluklara vermiş olduğu desteği açıkça ortaya koymuştur. Bölgedeki tansiyonun zamanla düşmesi ve durumun normale dönmesinin ardından Balkanlar'da görev yapan NATO kuvvetlerinin görevi 2004 itibarıyla Avrupa Birliği Gücü (EUFOR)'ne devredilmiş, TSK da ALTHEA Harekâtı adıyla oluşturulan bu güce bir motorlu piyade bölüğü ve irtibat/izleme timleri ile katkı sağlamıştır (KKK: [web]).

Bosna'da taraflar arasında imzalanan Dayton Barış Antlaşması'nın ardından Sırbistan ile ilişkilerini geliştirmeye çalışan ve Belgrad Büyükelçiliğini açan Türkiye için Kosova'da ortaya çıkan kriz Türkiye'nin Sırbistan ile başlattığı ilişkiyi gözden geçirmesine neden olmuştur (Demirtaş, 2010: 58). 24 Mart 1999'da başlayan NATO hava harekâtına destek sağlayan Türkiye, Bosna'da olduğu gibi bölge ile tarihsel ve kültürel bağları nedeniyle Kosova'da cereyan eden olayları yakından takip etmeye çalışmış ve sorunun çözümü için çaba sarf etmiştir. Kosova'da güvenliğin sağlanması amacıyla NATO kapsamında teşkil edilen Kosova Gücü'ne (KFOR) 13 Temmuz 1999 itibarıyla bir Tabur Görev Kuvveti görevlendiren Türkiye, Kosova'ya olan ilgisini açık bir şekilde göstererek halen Priştina'da bulunan çok uluslu kuvvet karargahında personel bulundurmakta ve Prizren'de teşkil ettiği Kosova Türk Temsil Heyeti Başkanlığı altında görev yapan bir motorlu piyade bölüğü ve irtibat ve izleme timleri ile bölgedeki güvenliğe katkı sağlamaya devam etmektedir (TSK: [web]).

Sonuç

Balkan coğrafyası Osmanlı'nın bu topraklara açıldığı 14. yüzyıldan itibaren hep ilgi alanı içerisinde olmuş, Batı ile mücadelesinde bir üs bölgesi olarak

**Osmanlı'nın
mirasçısı olarak
Türkiye
gelişmelere
kayıtsız
kalamamış ve bu
topraklarda
yaşayan, etnik ve
dini kimlikleri
nedeniyle
yakınlık duyduğu
Türk, Boşnak ve
Arnavut gibi
toplulukları
destekleme
ihtiyacı
hissetmiştir.**

kullanılmıştır. Tarihsel süreçte Avrupa'ya yaptığı seferlerde de başat rolü söz konusu bölge üstlenmiş, lojistiğini ve ihtiyaç duyduğu kaynakları buradan temin ederek seferlerini organize edebilmiştir. Fransız İhtilali'nin ardından başlayan milliyetçilik akımlarına rağmen yüz yıldan fazla bir süre Balkanlardaki toprakları elinde tutmuş, ancak İmparatorluğun son dönemlerinde buradaki toprakları terk etmek durumunda kalmıştır. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin yapmış olduğu anlaşmalar sonucunda birçok Türk ve Müslüman topluluk Balkanlardan Türkiye'ye göç etmek durumunda kalmış, ancak görece az bir kısmı topraklarını terk etmeyerek Balkan mozağinin parçası olarak bulunduğu topraklarda kalmayı tercih etmiştir. Yirminci Yüzyılın ikinci yarısında dünya siyasetini meşgul eden Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte uluslararası sistemde başlayan değişim Balkan coğrafyasında gelişen sosyal ve kültürel mozağın parçalanmasına yol açmıştır. Osmanlı'nın mirasçısı olarak Türkiye de söz konusu gelişmelere kayıtsız kalamamış ve bu topraklarda yaşayan, etnik ve dini kimlikleri nedeniyle kendisine yakınlık duyduğu Türk, Boşnak ve Arnavut gibi toplulukları destekleme ihtiyacı hissetmiştir. Bu durumun bir diğer nedeni ise Yugoslavya'nın parçalanması ile ortada kalan Türk ve Müslüman azınlıkların meydana gelen çıkar çatışmalarında diğer topluluklarla mücadelede yetersiz kalmaları neticesinde gözlerini Türkiye'ye çevirmeleri olmuştur. Ülke içerisindeki diasporaların da etkisiyle Türkiye uluslararası topluluk ve ortamlarda desteğini dile getirmiş ve doğrudan sağladığı maddi ve manevi yardımlarla destek vermiştir.

KAYNAKÇA

Beale, Michael (1997). *Bombs over Bosnia: The Role of Airpower in Bosnia-Herzegovina*. Maxwell, A.L.: Air University Press.

Birleşmiş Milletler, “UNPROFOR Fact Sheet”, <https://peacekeeping.un.org/en/mission/unprofor> (erişim tarihi 19 Ekim 2019).

Demirtaş, Birgül (2010). “Kosova’nın Bağımsızlığı ve Türk Dış Politikası (1990-2008)”, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 7, Sayı 27, ss. 51-86.

KKK. *Barışı Destekleme Harekâtına Kara Kuvvetleri’nin Katkıları*. [Http://www.kkk.tsk.tr/BDH/BDH.aspx](http://www.kkk.tsk.tr/BDH/BDH.aspx) (erişim tarihi 25 Ekim 2019).

TSK. *Türkiye’nin Barışı Destekleme Harekâtına Katkıları*. [Https://www.tsk.tr/Sayfalar?viewName=BarisiDestekleme](https://www.tsk.tr/Sayfalar?viewName=BarisiDestekleme) (erişim tarihi 25 Ekim 2019).

UNSC (1995). *Resolution 1031*. [Https://www.nato.int/ifor/un/u951215a.htm](https://www.nato.int/ifor/un/u951215a.htm)

Wörner, Manfred (1991). “NATO Transformed: The Significance of the Rome Summit”, *NATO Review*, Cilt 39 (6), ss. 3-8.

EK OKUMA

Boin, Arjen, Paul 't Hart, Eric Stern ve Bengt Sundelius (2016). *The Politics*
Andersen, Odd (2017). “The Bosnian War: A Visual Anthology”, *Stratfor*.
<https://worldview.stratfor.com/article/bosnian-war-visual-anthology>.

Andjelic, Neven (2003). *Bosnia-Herzegovina: The End of a Legacy*. Londra: Frank Cass.

Bieber, Folrian ve Zidas Daskalovski (2003). *Understanding the War in Kosovo*. NY: Routledge.

Bucknam, Mark A. (2003). *Responsibility of Command: How UN and NATO Commanders Influenced Airpower over Bosnia*. Alabama: Air University Press.

Chollet, Derek (2015). “The Shame of Srebrenica”, *Foreign Policy*.
<https://foreignpolicy.com/2015/07/09/the-shame-of-srebrenica-bosnia-iraq-war-libya-syria/>.

Ivanić, Mladen (2005). “The International Community and Bosnia-Herzegovina”, *Cambridge Review of International Affairs*, Cilt 18 (2), ss. 275-282.

Nardulli, Bruce R. [et al.] (2002). *Disjointed War: Military Operations in Kosovo*. RAND.

https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monograph_reports/2007/MR1406.pdf.

Özden, Neşe (2007). “A few remarks on the history of Bosnia”, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, Sayı 21, ss. 59-68.

FİLM

Welcome to Sarajevo (1997). Yönetmen: Michael Winterbottom. İngiltere: Warner Bros.

Savior (1998). Yönetmen: Predrag Antonijevic. ABD: Lions Gate Films.

No Man's Land (2001). Yönetmen: Danis Tanovic. Bosna Hersek, Fransa, İngiltere: Momentum Pictures ve Océan Films.

Grbavica (2006). Yönetmen: Jasmila Zbanic. Bosna Hersek: Dogwoof Pictures.

Uluslararası İlişkiler Konseyi (UİK) Derneği, Türkiye’de uluslararası ilişkiler çalışmalarının gelişimine katkıda bulunmak, ilgili alanlarda çalışanları bir araya getirmek ve çalışmalarını desteklemek amacıyla bir grup akademisyen, medya çalışanı ve dışişleri mensubu tarafından 2004 yılında tarihinde kurulmuştur. 2010 yılından beri *International Studies Association* (ISA) ortak kuruluşu ve 2016’dan beri de *Balkan Political Science Association* (BPSA) üyesi olan UİK, iki yılda bir düzenlediği *Uluslararası İlişkiler Çalışmaları ve Eğitimi Kongresi* ile *Güvenlik Akademisi* ve *Dış Politika Akademisi* eğitim programlarını gerçekleştirmektedir. Uluslararası İlişkiler disiplininin Türkiye’deki gelişimine katkı yapmış öğretim üyelerine yönelik *Ustalara Saygı Ödülü* ile genç akademisyenlere yönelik *Teşvik Ödülü* veren UİK, başta *Uluslararası İlişkiler* dergisi ile *Güvenlik Çalışmaları* serisi olmak üzere kapsamlı bir yayım programı ile *Güvenlik Portalı* (GP), *Türkiye Barışı Koruma Veri Tabanı* (TÜBAKOV), *Kavram Avcıları* ve *Black Sea Young Reformers Fellowship* (BSYRF) projelerini hayata geçirmiştir.

UİK hakkında daha fazla bilgi almak için, lütfen [web sayfasını](https://www.uik.org.tr) (https://www.uik.org.tr) ziyaret ediniz.

© UİK 2019

Bu çalışmanın telif hakları Uluslararası İlişkiler Konseyi (UİK)’e ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; UİK’in kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Güvenlik Yazıları, NATO Kamu Diplomasisi Birimi tarafından desteklenmektedir.

Security Papers are supported by the NATO Public Diplomacy Division.